

ЖАРГОННАЯ ЛЕКСІКА Ё МОВЕ СУЧАСНАЙ МОЛАДЗІ

Цярэшчанка Яніна Аляксееўна, Беларусь

Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

Беларусь, Мінск

Навуковы кіраўнік – ст. выкладчык Ратынская Н.В.

Мэта работы – апісанне жаргоннай лексікі ё структурна-тэматычным плане і вызначэнне яе месца ё маўленні чалавека. Задача - вылучэнне тэматычных груп лексічных адзінак маладзёжнага жаргону, спосабу і шляхоў утварэння жарганізмаў. Выкарыстанне моладдзю жаргоннай лексікі вельмі надзённа для сённяшняга дня. Часцей за ўсё жаргоны выкарыстоўваюцца для забавы, іх узнікненне не звязваецца з асаблівай неабходнасцю ё

гэтым. Вывучыўшы маладзёжны жаргон і прычыны яго бытавання, старэйшаму пакаленню будзе лягчэй устанаўліваць кантакт з моладдзю, весці барацьбу за культуру маўлення

Ключавыя словы: арга, жаргоны, тэматычны прынцып класіфікацыі, утварэнне і матывацыя жаргонных слоў, структура жарганізмаў.

SLANG VOCABULARY IN THE LANGUAGE OF THE MODERN YOUTH

Tereshchenko Yanina Alekseevna, Belarus

Belarusian State Medical University

Belarus, Minsk

Scientific supervisor – senior lecturer Ratuskaya N. V.

The main goal of the research is to describe the slang vocabulary in the structurally-thematic plan and determine place in a person's speech. The task is to identify the thematic groups of lexical units of youth jargon, methods and ways of forming jargon. The using of jargon lexicons by young people is very important for today. Mostly jargons are used for entertainment, their appearance is not associated with a special need for them. Having studied the youth jargon and the reasons for its existence, it will be easier for the elder generations to make contacts with youth, to fight for the culture of speech.

Keywords: argo, jargon, thematic principle of classification, the forming and slang motivation, the structure of jargon.

Мэтай дадзенай працы з'яўляецца апісанне жаргоннай лексікі ў структурна-тэматычным плане і вызначэнне яе месца ў маўленні чалавека.

Задача: вылучэнне тэматычных груп лексічных адзінак маладзёжнага жаргону, спосабаў і шляхоў утварэння жарганізмаў.

Жаргонную лексіку складаюць групы слоў, зразумелыя толькі людзям аднолькавых ці блізкіх сацыяльных, прафесійных або бытавых інтарэсаў. Такія словы выкарыстоўваюцца замест агульнаўжывальных пераважна ў вуснай мове злачынцаў, салдат, студэнтаў, вучняў і іншых груп людзей. Напрыклад, *пара* 'двойка' і *пара* 'дзве гадзіны заняткаў', *здуць* 'перапісаць заданне з чужой работы', *зрэзацца* 'не вытрымаць экзамену, заліку'.

У мастацкіх творах часам можа сустракацца жаргонная і аргатычная лексіка, якая ўжываецца для моўнай характарыстыкі асобных персанажаў. Жарганізмы і аргатызмы – гэта іншыя назвы прадметаў, з'яў замест агульнавядомых.

Слова 'арго' паходзіць ад фр. 'argot' – мова пэўных, замкнутых груп, якая ствараецца з мэтай моўнага адасаблення. Гэта ў асноўным спецыяльная або паасабліваму асвоеная агульнаўжывальная лексіка.

'Жаргон' – ад фр. 'jargon' – мова спецыяльнай або прафесійнай групы, якая адрозніваецца ад агульнаразмоўнай мовы асаблівым складам слоў і выказаў. Гэта ўмоўная мова, зразумелая толькі ў пэўным асяродзі, у ім шмат штучных, часам умоўных слоў і выказаў.

З цягам часу, асабліва ў XX-XXI стст., паскараецца тэмп жыцця. Адпаведна расце слоўнікавы запас, бо кожнаму новаму паняццю павінна адпавядаць як мінімум адно слова. Адпаведна пашыраецца слоўнік. У сувязі з хуткім ростам масавых камунікацый былі пададзены тысячы новых слоў, якія паказваюць палітычныя і сацыяльныя змены. Новыя словы ўзнікаюць і для

таго, каб узнавіць старыя паняцці. Сацыяльныя дыялекты беларускай мовы падзяляюцца на тры вялікія групы: арга, жаргоны і ўмоўна-прафесійныя словы. Жаргоны бываюць класавыя-прааслоеныя, вытворныя, маладзёжныя, жаргоны групавыя людзей па інтарэсах і захапленнях.

У асноўнай частцы лексемы маладзёжнага жаргону можна раскласіфікаваць паводле тэматычнага прынцыпу. Матэрыял дазволіў выдзеліць канкрэтна-прадметныя найменні:

1. назвы абутку: *калёсы, педалі* ‘абутак увогуле’, *буцалы* ‘спартыўны абутак’;

2. назвы ежы і пітва: *закусць, хаўчык, пайка* ‘ежа ўвогуле’, *гам, жова* ‘жвачка’, *шампунь* ‘шампанскае’, *вадзяра* ‘гарэлка’;

3. назвы грашовых адзінак: *бабкі, мані, капуста, дзеравянныя* ‘грошы ўвогуле’, *зьялёныя* ‘долары ЗША’;

4. Назвы транспартных сродкаў: *тачка, матор* ‘аўтамабіль’, *жалязяка* ‘трамвай’, *лунаход* ‘міліцэйская машына’, *пчолка* ‘хуткая дапамога’;

5. назвы частак цела чалавека: *капыты, ласты, кастылі* ‘ногі’, *граблі, лапы* ‘рукі’, *заточка, морда, рыла, рэпа, хара, табло, пранік* ‘твар’, *маргалы, лыпы* ‘вочы’, *рубільнік, паяльнік, инобель, пятак* ‘нос’, *лакатары* ‘вушы’;

Асобную групу сярод жарганізмаў складаюць назвы асоб:

1. назвы дзяўчат і хлопцаў: *каза, фікса, герла, чувіха, фраер, кент, чувак, біч, качок, лом, шланг, дзяцел, балда, дурань, шпала, алень*;

2. найменні асоб паводле прафесіі, роду заняткаў: *мент, фараон, мільтон* ‘міліцыянер’, *белка* ‘настаўніца беларускай мовы і літаратуры’, *вучылка* ‘настаўнік’, *шасцёрка* ‘даносчык’, *завучка* ‘выдатнік’;

3. назвы дзеянняў і працэсаў:

а) дзеясловы руху і перамяшчэння: *тусаванца, грабсці* ‘ісці’, *канаць, часаць, кавыляць, адваліць, адвянуць* ‘адыходзіць’;

б) дзеясловы маўлення: *грузіць, гнаць, пудрыць мозгі, вешаць* ‘хлусіць’;

в) дзеясловы і прыслоўі, якія ўказваюць на эмоцыі чалавека: *ржаць, лахаць* ‘смяцца’, *класна, супер, крута, прыкольна* ‘добра’, *задрала* ‘надакучыла’.

У працы разгледжана ўтварэнне і матывацыя жаргонных слоў. Жарганізмы паводле структуры можна падзяліць на дзве групы: вытворныя і невытворныя. Да вытворных адносяцца адзінкі, якія ўтварыліся з дапамогай словаўтваральных сродкаў або шляхам спрашчэння, скарачэння, усячэння слоў, а таксама шляхам наўмыснай гукавой змены ў абліччы слова: *мабіла, заточка, друган, класны, хлябала, калаш*. Да невытворных жарганізмаў адносяцца словы, што ўзніклі шляхам метафарызацыі значэння. Шэраг гэтых слоў матываваны функцыянальнай прыкметай: *пушка, ствол* ‘пісталет’, *тачка* ‘аўтамабіль’, *куратнік* ‘інтэрнат’. Некаторыя жарганізмы матывуюцца знешняй формай прадмета: *шайба, калёсы* ‘таблеткі’, *пяро* ‘нож’ і інш.

Моладзь прыцягвае ў жарганізмах незвычайнасць маўлення, эмацыянальна-экспрэсіўная афарбоўка. Выкарыстанне жаргоннай лексікі вельмі актуальнае для сучаснага пакалення. Было вылучана, што адной з крыніц папаўнення слоўнікавага запасу моладзі з’яўляюцца творы мастацкай

літаратуры. Слова жаргоннай лексікі мы можам сустрэць у творах, якія ўведзены ў склад школьнай праграмы. Так, напрыклад, пры вывучэнні трагікамедыі А. Макаёнка “Зацюканы апостал” мы чытаем наступнае: “... Разуй вочы!..., ...Дакладна перакласці – раздзелі, агалілі...” і інш. Вывучыўшы маладзёжны жаргон і прычыны яго бытавання, старэйшаму пакаленню будзе лягчэй устанаўліваць кантакт з моладдзю, весці барацьбу за культуру маўлення і моўных паводзін.